
INGEBOEKT

Media

Dietze, A., & Klinkenberg, S. (red.), *Schermen met de realiteit, Televisie en onderwijs*, Amsterdam, Pendoor, 1987. (f 18,50 op postgiro 4265736 van Uitgeverij Pendoor, Amsterdam) 103 pp.

De media staan weer volop in de (eigen) belangstelling: het gehakketak om de commerciële televisie en etherreclame; de deontologische discussie omtrent het uitzenden van het overlijden van Omayra Sanchez; de beeldtaalarmoede volgens Herman De Coninck...

Naast de mediadiscussies verschenen in een vrij kort tijdspanne ook een aantal publikaties. Ze behandelen alle in mindere of meerdere mate de (nefaste) invloed van de TV op de maatschappij, jongeren en/of het onderwijs. De B.R.T. zelf publiceerde het eerder informatieve, niet-polemische *Jeugd en Televisie* van Ludo Beheydt (cf. recensie in VONK 1987/1). Bij het Wereldvenster verscheen in vertaling *Wij amuseren ons kapot* van goeroe Neil Postman; bij het Davidsfonds *Beeldenstorm in Medialand* van verschillende auteurs en nu is er *Schermen met de realiteit* bij uitgeverij Pendoor.

Centraal in de discussie, zoals ze vooral in de Nederlandse pers gevoerd wordt, staat *Wij amuseren ons kapot*. Dit boek staat bol van de doemdenkerij, maar vindt desondanks veel bijval - getuige daarvan de inleiding van Gerrit Komrij. Eigenlijk spint Postman maar één thema uit en dat is dat van de vernietigende amusementswaarde van televisie. Alles wat op de beeldbuis verschijnt, verwordt tot amusement. Wij bekijken het nieuwsbericht door dezelfde bril als Hoger-Lager of een speelfilm. Het gevolg daarvan is de afbraak van de cultuur zoals die in het „typografisch” tijdperk opgebouwd werd.

Postmans boek zou best interessant zijn, mocht het zelf niet zo *amusant* overkomen. Hij gaat namelijk tekeer als een duivel in een wijwatervat en vervalt in dezelfde „triomfalistische” stijl als de Amerikaanse TV-dominees die op het scherm hun overspelige zonden opbiechten (triomfalistisch: de wereld/maatschappij/TV is door en door slecht maar we worden gelouterd door dat toe te geven - b.v. door er een boek over te schrijven).

Het is daarom dat ik met een zekere argwaan *Schermen met de realiteit* bekeek. De naam van Postman wordt nl. al van op de eerste bladzijde gelanceerd en men kan vermoeden dat dit boekje nooit tot stand was gekomen, mocht *Wij amuseren ons kapot* niet geschreven zijn.

Gelukkig wordt in een soort woord vooraf een en ander gerelativeerd: „De schrijvers van dit boekje delen het cultuurpessimisme van Postman niet *helemaal* (cursivering van mij - w.d.h.). Zij onderschatten het publiek niet. De passieve consument bestaat wel, maar het publiek kan ook actief deelnemen”. (blz. 13).

In ieder geval vertrekken de verschillende auteurs van het gezonde standpunt dat er toch wat aan de beeldopvoeding moet gedaan worden en dat „beeldtaal en taal elkaar dikwijls wederzijds steunen bij de informatie-overdracht (zodat) beeldtaal naast verbale taal een verplicht studiegebied voor de docent(e) Nederlands (hoort te zijn).” (blz. 24-25).

In zes artikels wordt dan verder ingegaan op onderwerpen als taal en beeld, televisie en werkelijkheid, televisiegeweld, mannen en vrouwen op televisie, het nieuws, de amusementsprogramma's en praatprogramma's.

Het inleidende artikel van Dietze en Klinkenberg gaat bondig maar grondig in op de verhouding taal - beeld en leidt daaruit af hoe een didactiek van de beeldtaal er zou moeten uitzien. De andere artikels behandelen elk een bepaald aspect van het kijkgedrag.

In „Ontmythologisering van televisiegeweld" werken Vooijs en van der Voort naar een aantal lessen toe waarin vooral het verschil tussen politseries en de werkelijkheid wordt behandeld. Dit is een belangrijke stap verder dan het hypothetisch denken over geweld op het scherm en de gevolgen ervan voor de maatschappij.

„Vrouwen en de mannen-televisie" blijft een beetje op de theoretische vlakte en vergelijkt de verschijning van vrouwen op het scherm met die van mannen.

Waarschijnlijk nog iets verder van ons bed speelt het jeugdjournaal zich af. In hun tweede artikel gaan Dietze en Klinkenberg verder in op de verschillen tussen jeugd- en volwassenenjournaal. Interessant zijn echter de suggesties voor de klas omtrent nieuwsgaring, nieuwsselectie en nieuwspresentatie.

J. Fleuren geeft in „Televisie-amusement" aanzetten tot analytisch kijken en heeft het daarbij over genres, standaardisatie, programma-inhoud, fictie en realiteit. In een laatste artikel besteden Dietze en Klinkenberg aandacht aan praatprogramma's en de klaspraktijk. Weer komen ze tot een aantal lessuggesties.

Het zijn vooral de suggesties die in vier van de zes artikels voorkomen die *Schermen met de realiteit* praktisch bruikbaar maken. Ik onthoud wel dat de meeste artikels ook in hun geheel boeiend waren - zij het dan voornamelijk als achtergrondinformatie en ideeënvorming.

Bibliografie van de andere vermelde boeken:

Beheydt, L., *Jeugd en Televisie*, BRT, 1986. 152 blz.

Postman, N., *Wij amuseren ons kapot. De geestdodende werking van de beeldbuis*, Houten, Het Wereldvenster, 1986. 167 blz.

Janssens, M., e.a. *Beeldenstorm in medialand*, Leuven, Davidsfonds, 1987.

Walter De Hert, Verbondstraat 90, 2000 Antwerpen.